

Föreningen för SUS – kvinnoprojekt i Bangladesh

SUS-nyheter

www.susisverige.se • susisverige@gmail.com • Pg 18 95 87-9 • Medlemsavgift 150 kr/år
Postadress: Föreningen för SUS - kvinnoprojekt i Bangladesh,
c/o Kjell Johansson, Färggårdstorget 38, 116 43 Stockholm

September 2018

Styrelsen
rapporterar

Nytt samarbete för SUS

Som vi tidigare har berättat har vi inlett ett samarbete med Kväkarhjälpens – Vännernas Samfund i Sverige och Vänortsföreningen Jönköping–Bangladesh. Genom att vi gemensamt ansöker om Sidastöd via Svenska missionsrådet mångdubblas värdet av våra insamlade medel.

Fem organisationer från Sverige och Finland som stöder SUS deltog i nätverksmötet i september 2016. Foto: M-L Koivisto

Samtliga tre organisationer har under lång tid stött SUS i arbetet att utvecklas.

Som stödorganisationer har vi med varierande intervall mötts för att diskutera gemensamma intressefrågor och SUS fortsatta utveckling. I september 2016 väcktes förslaget att vi gemensamt skulle bidra till Kväkarhjälpens projektansökan till Svenska missionsrådet (SMR) om Sidabidrag för perioden 2018–2020. Ansökan skulle utformas så att samtliga organisationers hjärtefrågor kunde tackas, för vår del Shelter house och SVAW.

Genom ett sådant samarbete skulle ansökan kunna göras betydligt mer omfattande, även ekonomiskt, eftersom vi tillsammans skulle bidra till den höjda egeninsatsen. Sida kräver att organisationer som får stöd själva bidrar med fem procent av det sökta beloppet.

Treårig budget

Under 2017 lämnade Kväkarhjälpens in sin ansökan till SMR. Den bifölls av SMR:s utvecklingsutskott i december efter en omfattande redigering.

Budgeten omfattar totalt cirka 4,1 miljoner kronor fördelat över 3 år. Därmed kan stödet till SUS ökas med drygt 900 000 kronor jämfört med Kväkarhjälpens föregående ansökan 2015–2017.

SUS ledning försäkrar att vårt stöd täcker alla de önskade insatsområdena.

Vår förening och Vänortsföreningen Jönköping–Bangladesh bidrar till egeninsatsen med vardera 18 000 kronor per år under perioden 2018–2020. Resterande del av egeninsatsen, cirka 33 000 kronor per år, står Kväkarhjälpens för.

Med vår gemensamma egeninsats på cirka 70 000 kronor kan vi alltså, med hjälp av Sida, bidra till SUS verksamhet med cirka 1,3 miljoner kronor per år.

Mer samarbete

De tre organisationerna utbyter information och rapporter från våra kontakter med SUS som rör den insats som vi är engagerade i.

Vi försöker också att träffas åtminstone en gång varje år

för utbyte av erfarenheter av samarbetet. Vi håller varandra underrättade om planerade och genomförda besök till och från SUS. Vid behov söker vi råd och stöd av varandra i frågor rörande projektets genomförande och administration men även i andra frågor, till exempel insamlings- och informationsarbete.

Följer utvecklingen

Med vår medverkan i projektet upphör vår föreningens eget årliga bidrag till SUS för Shelter house och Stop Violence Against Women (SVAW).

Vi har tidigare skickat cirka 50 000 kronor om året till dessa verksamheter.

Vi kommer dock att följa hur verksamheten med Shelter house och SVAW fortskrider, med hjälp av det gemensamma projektstödet.

Förutom detta räknar vi också med att kunna bistå SUS med ekonomisk hjälp till andra viktiga och akuta insatser under åren.

Kjell Johansson
kassör

Besök från SUS på möte 7 oktober

20 september–11 oktober får vi besök från SUS. Då kommer Narayan Sarker och Khaled Ehtesham till Sverige. Den 7 oktober deltar de i ett medlemsmöte och berättar nyheter från SUS och Bangladesh.

Narayan Sarker är ansvarig för SUS ekonomi och Khaled Ehtestam arbetar med, övervakar och dokumenterar olika projekt. Läs mer om dem på sidan 3 i detta nummer.

Under besöket i Sverige kommer de att besöka de svenska organisationer som samarbetar med SUS och även Friends of SUS i Finland. Vår förening kommer att ordna olika studiebesök i Stockholm och Uppsala.

Medlemsmötet äger rum i föreningslokalen på Färggårdstorget 66 på Södermalm i Stockholm. Se karta och vägbeskrivning på sidan 10.

Maj-Lis Koivisto

Kom ihåg att dela lika!

Ditt stöd behövs för SUS viktiga arbete! Höstdagjämningen inträffar 20 september, vilket är ett bra tillfälle att dela med sig. Och du kan passa på att betala medlemsavgiften 150 kronor samtidigt om du inte har gjort det ännu. Betala till pg 18 95 87-9. Ange ditt namn, adress och e-post.

Sue Frykman och Görel Råsmark flankerar Showpoun Paul från SUS.

Foto: SUS

Vårt brev till regeringen

Med anledning av flykting-situationen i Bangladesh skrev vi i slutet av februari ett brev till regeringen och vädjade att den skulle agera. Fjärde maj kom svaret.

Vi skrev brevet tillsammans med Vänortsföreningen Jönköping-Bangladesh och tog upp de svåra förhållandena i flyktinglägren i Cox Bazar och den utsatta situationen för kvinnor och barn med rapporter om trafficking, prostitution och övergrepp.

Vi bad också regeringen att, via riksdagens talman Urban Ahlin som ingår i den internationella expertpanelen som ska ge råd till Myanmar regering, att sätta press på den regeringen att agera för att säkerställa säkerheten för rohingyas i Myanmar och underlätta flyktingarnas återvändande.

I svaret redogör utrikesdepartementet vad regeringen, som delar vår oro, gör för att uppmärksamma rohingyernas situation både i Myanmar/Burma och Bangladesh: regeringen tar bland annat upp frågan i olika internationella sammanhang och ger utvecklingsbidrag genom Sida, men också akuta riktade bidrag till båda länderna.

Läs brevet och svaret i sin helhet på suisverige.se.

Maj-Lis Koivisto

Fyra frågor till Sue och Görel

Kväkarhjälpens Sue Frykman och Görel Råsmark, besökte SUS i Netrakona under sex dagar vid årsskiftet.

Vad var syftet med er resa?

– Att följa upp de verksamheter som Kväkarhjälpens stödjer med hjälp av Sidabidrag.

Vad gjorde ni i stora drag?

– Vi besökte de projekt i Myensingh och Kendua som Kväkarhjälpens är engagerad i. En viktig del av besöket var att föra samtal med SUS ledningsgrupp. Det finns alltid sådant som behöver förtydligas i ansökningar och rapporter. Vi talade mycket om SUS framtid.

Såg ni något som var speciellt intressant som ni vill lyfta fram?

– Nya grepp i pedagogiken inom skolformen ECD, Early Childhood Development. Barnen arbetade i grupper med uppgifter där de tränade både sin kreativitet och förmåga till samspel. I en by i Netrakona fick vi se en anläggning för att avlägsna arsenik ur dricksvatten. Arbete med miljö är en allt viktigare uppgift för SUS.

Har ni några andra reflektioner efter resan?

– SUS har nu bedrivit sitt arbete i över 30 år. Det är viktigt att identifiera dagens behov och att förnya delar av

verksamheterna, liksom att se över behovet av kompetensutveckling för personalen.

– Det har blivit svårare att hitta givare som vill bidra till SUS utgifter för central administration. Där fyller vi i Kväkarhjälpens, tillsammans med övriga som står bakom Sida-finansieringen för 2018–2020, en viktig funktion. Det är självklart för oss att själva organisationen måste få kosta.

– Det är avgörande i insamlingsarbete att ha bra informationsmaterial och rapporter. Vi hoppas att, tillsammans med SUS nätverk, kunna bistå med förbättringar inom kommunikation och marknadsföring.

Lisa Arlbrandt

Sju kvinnor bor på Shelter house under 2018

Under det första halvåret har det bott sju kvinnor på Shelter house. De är i åldern 18 till 27 år. De bor där för att de har blivit misshandlade och/eller lämnade av sin man.

Flera av männen har drogproblem eller spelar, vilket gör att de inte bidrar särskilt mycket till hushållet. Dessutom kräver de av sina fruar att de skall be sina föräldrar om mer pengar,

vilket inte är möjligt då familjerna är fattiga. Två av männen har lämnat sin fru. En av männen har psykiska problem..

Turligt nog har grannar och släktingar till kvinnorna ingripit, dels för att stoppa misshandeln, dels för att försöka få till en förlikning.

I år verkar samtliga kvinnor ha visst stöd av sina familjer. De två kvinnor som har det svårast är de som har gift sig av kärlek. Föräldrarna har inte

arrangerat äktenskapet. Det ses som ett stigma.

Kvinnorna verkar i dessa fall själva ha ansökt om att få komma till Shelter house.

Bredare utbildning

Detta år har kvinnorna fått olika utbildningar, i sömnad, att göra jutearbeten eller att trycka med batikblock.

Ett problem på Shelter house är att det inte finns någon barnomsorg. I de fall då kvin-

nans familj inte tar hand om barnen är det omöjligt för kvinnan att komma till Shelter house.

Av de sju kvinnor som var på Shelter house under 2017 har alla någon form av försörjning tack vare utbildningen i sömnad. Den yngsta, 15 år, arbetar på en textilfabrik i Dhaka, de andra syr i sina byar. En kvinna har dessutom haft sjukurs för tre kvinnor i sin by.

Christina Tillö

Khaled och Narayan kommer till Sverige 20 september

Här är höstens besökare

1. Vad gör du i SUS?
2. Hur kom det sig att du engagerade dig för SUS?
3. Vad har ditt engagemang betytt för dig?
4. Berätta lite om dig själv!

Khaled Ehtesham, SUS

1. Jag anställdes av SUS för fem år sedan och har under denna tid innehaft olika tjänster. Tjänsterna har haft olika karaktär, krav och ansvar. Jag har till exempel haft ansvar för att koordinera, följa upp och utvärdera projekt. Jag har fått möjlighet att arbeta med att stärka den professionella relationen mellan dem som har makten i samhället och dem som kräver sina rättigheter.

Jag har arbetat för att öka medvetenheten om hur man på bynivå kan arbeta med regelbunden uppföljning av projekt, arbetat för lika deltagande av kvinnor och män i sociala rörelser och i arbetet för lika rättigheter, förberett passande verktyg och strategier för alternativa konfliktlösningar.

Det ingår också i mitt arbete att bidra till att öka medvetenheten om miljöfrågor, ansvarsfull konsumtion, rent dricksvatten och god hygien.

Dessutom deltar jag i SUS:s enhet för utvärdering och insamling av medel, där vi arbetar med organisationsplanering och uppföljning av projekt, skriver projektansökningar och delrapporter.

2. I Bangladesh finns mycket negativt som traditioner, vidskepelse, orättvisor, korruption och ojämlikhet. SUS arbetar effektivt mot dessa negativa element för att uppnå sin vision, ett samhälle där människor lever med värdighet och rättvisa. Jag närde en dröm om att arbeta inom utvecklingssektorn och SUS gav mig chansen.

Khaled Ehtesham.

Foto: Maj-Lis Koivisto

SUS vision får mig att arbeta än hårdare för mitt samhälle, för organisationen och för positiva förändringar.

3. Efter examen i Human Resource Development 2010 arbetade jag i multinationella företag i Dhaka. Men jag kände mig inte tillfreds och det urbana livet lockade inte. Hos SUS kunde jag börja arbeta med utvecklingsfrågor på landsbygden. Det är en stor upplevelse att få möta glädjen hos de marginaliserade människor vi arbetar med.

Inom SUS arbetar jag intensivt för att skapa alternativa konfliktlösningar och en rättvis plattform för landsbygdskvinnor så att de kan delta i medling.

Att arbeta med utveckling innebär inte hög lön och andra förmåner. Jag är tacksam för att min familj respekterar mitt yr-

kesval och inte kräver så mycket av mig, vilket skulle kunna pressa mig.

Jag är tacksam för möjligheten att utvecklas och träffa goda människor från olika delar av världen. Att möta människor som arbetar för fred och bevarande av natur och kultur har uppmuntrat mig och jag drömmer om att i framtiden arbeta för fred i en världsomspännande rörelse.

4. Jag föddes i nordöstra Bangladesh 1984. Jag vill lära mig om olika aspekter på samhället så 2017 avslutade jag en utbildning i juridik och just nu studerar jag två masters, en i sociologi och den andra i utvecklingsstudier. På fritiden tycker jag också om att resa, träffa nya människor, läsa, skriva poesi, samt titta på fotboll och cricket.

Narayan Sarker.

Foto: Khaled Ehtesham

Narayan Chandra Sarker, ekonomiansvarig SUS

1. Jag har arbetat på SUS sedan november 2007. Som programchef för ekonomi och administration deltar jag i organisationens arbete med den långsiktiga finansiella planeringen. Vid genomförandet av de treåriga programmen, som vi har fått bidrag till, ser jag till att vi följer tidsplan och budget. Jag analyserar löpande respektive programs ekonomi, presenterar ekonomiska delrapporter samt gör den ekonomiska slutredovisningen av programmen.

Jag har dessutom försökt att införa en standard för SUS personal, så att vi följer regler och bestämmelser på ett korrekt sätt.

2. Jag tycker om att göra något för landsbygden och för människorna här. SUS är en välkänd utvecklingsorganisation, som arbetar med att förbättra människors möjlighet till egen försörjning och att etablera kvinnors rättigheter i samhället.

3. Jag arbetade inom näringslivet men letade efter ett jobb inom utvecklingssektorn. Plötsligt såg jag en jobbannons från SUS och kände att min dröm att arbeta för människor på landsbygden, särskilt de som bor i det område som jag kommer från, fanns inom räckhåll. Lyckligtvis fick jag tjänsten.

4. Jag föddes 1973, i en by i Netrakona. Jag har en mastersexamen i handel. Därefter utbildade jag mig till revisor genom en treårig praktikantutbildning hos revisionsfirman Hafiz Ahmed & Co. Jag har även en mastersexamen i företagsekonomi. Jag är gift och har en dotter och en son.

På min fritid läser jag och är volontär i en skola, som arbetar för att säkerställa att utbildningen håller hög kvalitet i skolor i området där jag bor.

SUS hantverksavdelning. Bilden visar de kvinnor som bodde på Shelter house 2016 och fick sin utbildning i sömnad där. Efter året på Shelter house började några av dem att arbeta i textilfabrikerna i Dhaka.

Foto: Maj-Lis Koivisto

Fortfarande låg facklig anslutning i textilindustrin

Fem år efter att fabriksbyggnaden Rana Plaza i Bangladesh huvudstad Dhaka kollapsade är arbetsplatsolyckor fortfarande vanligt förekommande. Endast 6.5 procent av arbetarna är organiserade och kollektivavtal är nästan obefintliga. Det framkommer i en undersökning gjord av Swedwatch.

Efter olyckan 2013, då 1100

textilarbetare, mest kvinnor, dog och dubbelt så många skadades, samlades leverantörer, köpare, regeringar, fackföreningar och icke-statliga organisationer och beslöt att arbeta för förbättrade arbetsförhållandena inom textilsektorn.

Man ville också stärka dialogen mellan arbetsgivare, arbetstagare och regeringsrepresentanter genom så kallad "social dialog". Social dialog kan vara

samtal, informationsutbyte och förhandlingar med syftet att stärka arbetarnas rättigheter och förbättra arbets- och levnadsvillkor.

Under 2017–2018 genomförde Swedwatch en undersökning i Bangladesh för att följa upp dialoginitiativen. 15 svenska klädföretag som verkar i Bangladesh studerades.

Undersökningen fokuserade på hur situationen ser ut vad gäller rätten till föreningsfrihet och till att hålla kollektiva förhandlingar i textilfabriker samt företagets erfarenhet av initiativ att stärka den sociala dialogen.

Intervjuer på fabrikerna

Arbetare och ledning på textilfabriker som exporterar till Europa intervjuades, liksom fackliga ledare och företrädare för de svenska företagen.

Det framkommer i undersökningen att svenska företag som köper kläder från Bangladesh är väl medvetna om bristen på mänskliga rättigheter inom textilsektorn i Bangladesh, till exempel löner som inte täcker basbehoven, diskriminering av arbetstagarrepre-

"In general we see that Bangladeshi suppliers are becoming more aware of and understand that if they do not tackle the challenges addressed in the Bangladeshi garment sector, western buyers will not stay as their customers. Change of mindset is on its way and believe we are moving in the right direction."

Ahléns

sentanter, osäkra anställningar, verbala och sexuella övergrepp. Även arbetarnas rädsla att föra fram klagomål på grund av eventuella repressalier och arbetsgivarnas negativa inställning till fackföreningar.

Undersöker missförhållanden

De svenska företagen undersöker missförhållanden och bristen på mänskliga rättigheter hos leverantörerna genom social revision (audit).

Fackföreningar i Bangladesh

- Sedan 2006 är det enligt lag obligatoriskt för fabriker som sysselsätter över 50 anställda att inrätta interna arbetsutskott, som kallas deltagande kommittéer. Kommittéerna ska bestå av lika många arbetare som ledningsrepresentanter. Syftet är att förbättra dialogen på arbetsplatsen.

- Bangladeshs arbetsrättslag tillåter arbetare att bilda fackföreningar utan att informera sina arbetsgivare. 30 procent av arbetarna vid en fabrik

måste vara överens om att bilda en fackförening (fackklubb) för att kunna registrera denna.

- 2017 inrättade Bangladesh regering ett rådgivande råd för textilsektorn med uppgift att övervaka bland annat arbetsrättigheter och säkerhet.

Källa:

Power of the voice. Perspectives from workers and buyers on social dialogue within the Bangladeshi garment sector, Swedwatch 2018

Fortsätter på nästa sida

Fortfarande låg facklig ....

Fortsätter från föregående sida

De svenska företagen engagerar sig i kapacitetsuppbyggnad och strävar efter långsiktiga relationer med sina leverantörer i Bangladesh, enligt rapporten.

Anställda vid fabriker berättade att fysisk misshandel förekommer flera gånger i veckan, och verbalt missbruk nästan hela tiden. Lönen räcker inte till ett anständigt boende för de anställda och deras familjer. Arbetarna vågar inte ta upp problemen, inte organisera sig fackligt eller bilda en fackförening. Detta på grund av rädsla för att förlora sitt arbete.

"The hierarchical mentality of the Bangladesh culture hinders the implementation of the social dialogue inside the factories. The committee members might dare not to speak up and confront to the factory management during the discussion or negotiation."

Ica Gruppen

Bangladeshiska fabriksägare är pressade från flera håll. De klagar över ekonomiska hinder för verksamheten, köpare pressar priser och kostnader ökar på grund av beslut om högre minimilöner och arbetsrättsliga krav. Misstron mot fackföreningar är stark. Obalansen mellan köpare och leverantör är stor. Köpare har mycket mer pengar och makt, leverantörer ansvarar för att följa lagar och bestämmelser. De senare uttryckte också rädsla för att, om fackförening bildades, kostnaderna för affärsverksamheten skulle öka.

Ändrade inköpsmodeller

När man frågade om företagen har ändrat sin inköpsmodell sedan 2013 svarade ungefär hälften att de hade gjort det. Fem företag betonade hållbara inköspraxis när det gällde prissättning och löner som går att leva på.

Swedwatch uppmanar de svenska företagen att fortsätta att arbeta mot anti-facklig politik och praxis hos leverantörerna. Vidare att före-

"Our management was at first very reluctant to accept any union at the factory. We faced threats, harassment and physical abuse. But now the management can see that the union leaders and workers' representatives are taking initiatives and solving problems on the factory floor without escalating the issues."

Razzak, sewing operator vice president of the trade union Ashulia

tagen bedömer och tar itu med effekterna av sin egna inköspraxis, arbetarnas möjligheter att gå med i en fackförening och att kollektiva förhandlingar äger rum.

De svenska företagen säger sig se en övergripande ökad medvetenhet om vikten av den sociala dialogen mellan chefer och arbetare samt positiva förändringar hos respektive företags ledning.

Eva Hägerstrand

Det verkliga priset på böngrytan

I Bangladesh är priset på ingredienser till en tallrik böngryta om 600 kilokalorier 11,25 US dollar enligt FNs World Food Program (WFP).

I ett försök att visa hur kostnader för mat fördelar sig över jorden och hur stor del av en persons inkomst som går till mat håller WFP på att skapa ett globalt index – Plate of Food Index.

I rapporten "Counting the Beans. The True Cost of a Plate of Food Around the World", beskrivs hur WFP räknar priset på ingredienserna till en tallrik böngryta om 600 kilokalorier i olika länder för att kunna göra en jämförelse. Genom att belysa köpkraften, och inte använda sig av det nominella priset, framkommer ojämlikheten i världen vad gäller priset på mat tydligt.

Syftet är att fastställa den relativa kostnaden för mat i olika länder mot en baslinje. New York, USA, är baslinjen och US-dollar är referensvaluta.

Meningen är att indexet, som i dag omfattar 33 länder, skall omfatta större delen av världen.

Av de undersökta länderna ligger Bangladesh på tionde plats. Överst ligger New York. Den relativa kostnaden för New York-bon är 0,6 procent av dagsinkomsten, i Bangladesh 5,4 procent och i Sydsudan, land 33, 155 procent. Mätt på så sätt kostar måltiden 1,20 dollar, i New York, 11,25 dollar i Bangladesh och 371,70 dollar i Sydsudan.

Förhoppningen är att WFP, förutom att presentera statistik och siffror, ska kunna få fram orsaken till ojämlikhet i pris samt finna sätt att minska prisskillnaden.

Rapporten är utgiven av WFP 2017 med stöd av Mastercard.

Eva Hägerstrand

Foto: SUS

Akuthjälp till SUS efter tornado

Den 11 maj drabbades delar av Netrakona, Bangladesh, av en förödande tornado, som dödade en person, skadade hundratals och förstörde 582 hus helt och 277 delvis. 1 490 tunnland risfält förstördes av hagelskurar.

SUS bad sina samarbetsorganisationer i Sverige och andra länder

om katastrofhjälp till de drabbade familjerna och vår förening startade en insamling på Facebook.

Den 20 juni utbetalades akutstöd på 4 000 kr till SUS för hjälp till de som drabbats av tornadoskadorna. Pengarna kommer enbart från medlemsgåvor, tack alla som bidrog!

M-LK

Oroligt i Bangladesh inför valet i december

Begum Rokeya berättade vid ett möte med föreningens styrelse att SUS nu är verksamt med åtta projekt i fem distrikt. Just nu är organisationen stabil och verksamheten rullar på.

Dream Center har vunnit en upphandling att anordna kurser för kvinnor som ska resa utomlands. I höst kommer tio sådana kurser att anordnas.

De viktigaste framgångarna för SUS efter 30 års verksamhet är att kvinnor kan röra sig friare utanför hemmet, de har tagit plats i offentligheten och deltar i möten och debatt där de för fram sina perspektiv och problem. De röstar i val och då inte enligt vad maken säger, utan har en

egen åsikt. Kvinnor har också lärt sig förstå ekonomi och därigenom skaffat sig ett eget handlingsutrymme att påverka familjens ekonomi. De är i dag mer medvetna om sina rättigheter.

En annan avgörande framgångsfaktor är att barnen går i skolan.

Det Rokeya sörjer är att hon inte har lyckats att överlämna organisationen till en ny kvinnlig ledare.

Riksdagsval i december

Landet befinner sig i en valperiod med strejker och andra oroligheter, vilket indirekt påverkar SUS. En del medarbetare har utsatts för hot.

Naturkatastrofer skapar också social och politisk oro, som

tar sig uttryck i ökat familjevåld, vilket ökar trycket på SUS. Drog- och spelmissbruk, och korruption, är andra samhällsproblem.

De många rohingyerna som flytt från Myanmar lever rättslösa i flyktingläger.

Kriminaliteten ökar i samhället, liksom klyftorna.

Medelinkomstland

Bangladesh regering har ändrat landets status från låginkomst- till medelinkomstland, vilket enligt Begum Rokeya är valpropaganda som inte speglar den faktiska situationen.

Framgångar finns ändå inom familjeplanering, utbildning och ökad medvetenhet om omvärlden via internet.

Annika Gillegård

Studenter protesterade

Tusentals studenter demonstrerade i början av augusti i Dhaka och krävde säkrare vägar efter att en buss hade dödat två tonåringar den 29 juli, rapporterar Al Jazeera och andra medier. Demonstranter och journalister rapporteras ha blivit attackerade och fängslade. Flera hundra elever skadades.

Enligt Al Jazeera dödades mer än 4200 fotgängare i trafikolyckor 2017 – en ökning med 25 procent jämfört med 2016. M-LK

Foto: M-L Koivisto

Klumpfotsdagen. Internationella klumpfotsdagen firades den 3 juni till minne av dr Ignacio Ponseti, som utvecklade Ponsetimetoden för att behandla klumpfot. SUS samarbetspartner Walk for life firade med ett stort program i Dhaka med bland annat över 100 nu klumpfotsfria barn. Fotot är taget på SUS mottagning i Netrakona. M-LK

Styrelsen omvaldes vid årsmötet

Föreningen för SUS – kvinnoprojekt i Bangladesh hade sitt årsmöte 25 mars.

Eva Hägerstrand berättade då om barnnäktenskap i Bangladesh, som hon även skrev en artikel om till SUS-nytt 1/18.

Vid årsmötet omvaldes styrelsens ordinarie ledamöter: Christina Tillö är ordförande, Kjell Johansson kassör och Annika Gillegård sekreterare.

Övriga ledamöter är Maj-Lis Koivisto, Margit Palokangas och Selina Parvin.

Suppleanter är Lisa Arl-

Firade födelsedag. SUS grundare Begum Rokeya har fyllt 70 år. Delar av styrelsen och några medlemmar i föreningen passade på att uppvakta henne i slutet av juli. På bilden står Begum Rokeya i mitten omgärdad av från vänster Maj-Lis Koivisto, styrelseledamot, Birgitta Persson, medlem, Eva Hägerstrand, revisor, Stephen Hinton, medlem, Israt Lindblom, suppleant, Olof Meurling, medlem, och längst till höger föreningens ordförande Christina Tillö.

Foto: Jan Johansson

brandt, Israt Lindblom, Anana Nandini och Amanda Ham-

marlund, den enda av de fyra som är ny i styrelsen. M-LK

Köp Begum Rokeyas bok

Föreningen säljer Begum Rokeyas bok *My Way to Freedom Through the Light of Experience* för 150 kronor. Priset är inklusive frakt och emballage. Sätt in pengarna på vårt pg-konto 18 95 87-5, ange din adress så kommer den med posten. M-LK

Intresserad av banglaböcker?

Föreningens bokcirkel. Vill du lära dig mer om Bangladesh och bangladeshisk litteratur? Delta i vår bokcirkel! Vi träffas 23 oktober i Stockholm och

pratar om en En gyllene tid av Tahmina Aman. Anmäl dig till susisverige@gmail.com, eller ring eller messa 0700-209029. Häng på! M-LK

Värva en medlem – få en väska

Medlemsvärning. Känner du någon som är intresserad av kvinnors rättigheter och vill bli medlem i föreningen? Be hen betala in 150 kr på plus-

giro 18 95 87-9 och ange dig som värvare och din adress, så kommer en handbroderad liten väska från SUS på posten! M-LK

Dhaka.

Foto: Mats Möller

Bangladesh – farligt land för oliktankande

Bangladesh, världens åttonde folkrikaste stat, är en av de platser där den globala konflikten mellan sekularism och intolerans just nu är som hetast. Sedan 2013 har minst sju sekulära bloggare och skribenter mördats, enligt Amnesty International. De flesta har huggits ihjäl med machete på öppen gata.

Den mest effektiva formen av censur är själv-censuren. Hur många behöver man döda för att tysta det offentliga samtalet i ett land?

Den väpnade gruppen Ansar al-Islam har tagit på sig ansvaret för samtliga mord, men premiärministern Sheikh Hasina föredrar att flytta skulden till landets mordhotade skribenter. ”Den sortens skrivelser betraktar jag inte som fritt tänkande utan som smuts”, har hon sagt. ”Att någon sårar någon annans religiösa känslor kan inte tolereras.”

Sekulära bloggare och journalister är rädda för att be polisen om hjälp eftersom de kan åtalas enligt en lagstiftning som sedan 2006 kriminaliserar kränkning av religiösa känslor, skriver Amnesty i sin rapport om läget i Bangladesh, ”Caught between fear and repression” (2017).

Tomal och Milli kan berätta mer om det. De träffades på universitetet, blev för-

älskade, och spelade en ledande roll i den protesterörelse som de senaste årens mordvåg har riktat sig mot. Han är övertygad ateist, hon är lika övertygad muslim. De är gifta med varandra.

Låter det som ett absurt äktenskap? Säg hellre att det verkligen absurda är det samhälle som vill döda dem. Islamisterna vill ta livet av honom för hans engagemang i den sekulära protesterörelsen och henne för att hon har gift sig med en icke-muslim.

Brukar ni diskutera religion kontra ateism till frukost, undrar jag. Mer behövs inte för att få igång dem.

–Ja, det gör vi, svarar Milli. För det mesta bråkar vi om terrorism.

–Hon tror inte att terrorism har någonting att göra med islam, säger Tomal.

Vet ni vad det märkliga är? Tomal och Milli kan konsten att vara djupt oense om dessa känsliga saker utan att bli ett dugg sårade, och utan att vilja sära den andre. De har en smittande intellektuell lustfylldhet.

För att vända samtalet ber jag Milli att säga någonting positivt om ateism och Tomal att säga något gott om religion.

–Jag vill hellre tala om sekulär humanism, säger hon. Det som är bra med de sekulära humanisterna är att de vill ha ett samhälle som baseras på humanism, inte på en religiös gemenskap. Staten ska vara sekulär, inte knuten till någon bestämd religion. Så är det inte i Bangladesh eller i Mellanöstern, och det gör att minoriteter får en mängd problem.

Och Tomal?

–För mig har det aldrig varit viktigt om någon har en personlig gudstro eller inte. Så länge någon har sin personliga tro utan att vilja göra den till norm för hela samhället har jag inga problem med det, säger han.

Fortsättning på nästa sida

Bangladesh – farligt land för oliktankande

Fortsättning från föregående sida

– Jag känner så många troende som sätter kärlek till hela mänskligheten och andra universella värden högre än sin egen religion. Det är en inställning som vi alla borde eftersträva, fortsätter Tomal.

Tomals föräldrar, som är hinduer, brukar ibland besöka sufiska helgedomar. Sådant har varit vanligt i Bangladesh, säger han, men extremisterna betraktar inte sufier eller någon som har en mildare version av islam som riktiga muslimer. Den populära imamen Nurul Islam Faruq, som har kritiserat islamismen, mördades 2014.

Vad är det som lockar människor att ansluta sig till en så glädjelös och intolerant ideologi, undrar jag.

– När de känner sig svaga eller hotade blir många människor plötsligt mer radikala eller mer konservativa. För att dölja mina andra svagheter, tänker de, behöver jag bli mer strikt, för att övertyga de andra, svarar Milli.

De traditioner som folk återvänder till vill gärna framstå som lite mer ursprungliga än de är. Slöjor är ett nytt fenomen även i Bangladesh, säger Milli, som gick i skolan i slutet av 1990-talet.

– När vi var yngre såg man inga kvinnliga elever med burka eller hijab. Men nu har de hijab överallt, även universitetsstudenterna. Dag för dag blir vår bangladeshiska kultur alltmer arabisk. Jag förstår inte varför folk tycker att de måste vara mer arabiska om de ska vara mer religiösa, säger hon.

En av Bangladeshs viktigaste sekulära diskussionssajter är Mukto mona ("fri tanke"), grundad av Avijit Roy. "Vårt mål", har han skrivit, "är att bygga ett samhälle som inte begränsas av nyckfulla auktoriteter, bekväma vidskepelser, förtryckande traditioner eller kvävande rättrogenhet, utan ett som baseras på förnuft, medkänsla, humanism, jämlikhet och vetenskap."

Roy hackades till döds i februari 2015. Efter att han hade mördats bjöd Svenska PEN in en annan skribent på Mukto mona, Ananta Bijoy Das, till Sverige för att berätta om den svåra situationen i landet. Han nekades visum av den svenska ambassaden i Dhaka och höggs ihjäl den 12 maj samma år.

För att förstå vad som händer, förklarar Tomal och Milli, måste man gå tillbaka till 1971, när Bangladesh gjorde sig självständigt från Pakistan efter nio månaders krig.

Foto: Selina Parvin

"När i var yngre såg man inga kvinnliga elever med burka eller hijab. Men nu har de hijab överallt, även universitetsstudenterna."

Milli

Väldet är ett nationellt trauma som fortfarande väntar på att bearbetas.

Regeringspartiet Awami League hävdar att tre miljoner människor dödades; utomstående bedömare menar att det är en nationell myt och att den verkliga siffran ligger närmare 300 000. Anhängare till det bangladeshiska partiet Jamaat-e-islami stödde Pakistan och deltog i massakrer som många akademiker betecknar som ett folkmord, i huvudsak riktat mot hinduer, skriver David Bergman i New York Times (5/4 2016).

– Vi är den tredje generationen som lever med det, säger Tomal. Jag känner massor av människor som förlorade någon i kriget. Alla vet vad som hände, men när BNP, Bangladesh Nationalist Party, kom till makten blev de här krigsförbrytarna parlamentsledamöter, de blev ministrar. Det är något vi inte kan acceptera.

I valet 2008 vann det sekulära partiet Awami League en jordskredsseger på löftet att inleda en rättegång mot krigsförbrytarna. En specialdomstol inrättades, International Crimes Tribunal, som dock har fått kritik av Amnesty och FN för att den inte lever upp till internationella krav på rättssäkerhet.

I februari 2013 föll den första domen: Abdul Quader Molla, en tungviktare inom

Jamaat-e-islami, dömdes till livstids fängelse. Detta var inte nog. En bred opinion ville se honom avrättad.

Är du för dödsstraff, frågar jag Tomal.

– Ja, självklart! När det gäller krigsförbrytare i Bangladesh och i hela världen är jag helt för dödsstraff.

Tomal, som var journalist och bloggare, var med om att grunda en proteströrelse som fick namnet "the Shabbag movement". Dess ledande opinionsbildare var sekulära skribenter som han själv, men på gatan såg det annorlunda ut.

Tomal och Milli är ivriga att få mig att förstå hur fredliga och blandade protesterna var. Tiotusentals människor av alla åldrar deltog i de största demonstrationerna sedan landet blev självständigt, troende och icke-troende om vartannat, sång och matlagning. Premiärministern sade att hon önskade att hon kunde sitta på gatan tillsammans med demonstranterna, men drog snart tillbaka sitt stöd.

Shabbag-rörelsen bekämpades av islamisterna.

– De var mycket våldsamma, säger Tomal. Omkring 160 människor dödades under sammanstötningarna, även poliser dog. I det läget började regeringen byta ståndpunkt för att upprätthålla någon sorts balans mellan dessa båda rörelser.

Livstidsdomen omprövades; sex personer från partierna Jamaat-e-islami och BNP har nu avrättats för de blodiga händelserna 1971. Samtidigt hårdnade motsättningarna inom landet. Islamistiska grupper publicerade en lista på 84 bloggare, skribenter och ateister som förtjänade att dö.

Det är i detta läge som morderna på fritänkande skribenter tog sin början. Personliga hot gjorde till sist situationen ohållbar för Tomal och Milli. De har nu fått uppehållstillstånd i Sverige.

När vi skiljs tittar jag på dem och tänker, som jag har gjort tidigare när jag träffat modiga människor: mod ser inte ut som på film. Det ser så lätt ut. Självklart och oefterhärmligt.

Som om hon anade vad jag tänkte på säger Milli:

– Ibland har man inget annat val än att vara modig.

Håkan Lindgren
frilansskribent

Fotnot: Tomal och Milli heter egentligen något annat. Artikeln är tidigare publicerad i Svenska Dagbladet.

Encouragement, knowledge and sewing machines

På föreningens webbplats, www.sususverige.se, bjuder vi på ögonblick ur SUS tidiga historia. Texterna kommer dels ur Begum Rokeyas bok "My way to freedom through the light of experience", dels från föreningens dåvarande nyhetsbrev.

Service Civil International (SCI) played an important role in the history of SUS. With help from the volunteers of SCI Begum Rokeya built a strong network that still exists and at that time gave her the push she needed to get started.

SCI is a voluntary organization and peace movement. It believes that all people are capable of living together with mutual respect and that they can solve any conflict without violence. SCI's motto is "deeds not words." SCI works through organizing work camps with participants from many different countries. The Swiss pacifist Pierre Ceresole founded SCI after the First World War in 1920.

As a woman I was not allowed to participate in any kind of work in public outside our home. Therefore, I was not really allowed to participate in SCI's winter work-camp in Bangladesh. Crazy enough, I did manage to slip in and do some work in the day-time together with the work campers. This created an opportunity for me to meet different people from different parts of the world.

This is how in 1981 I met a wonderful person, Olof Meurling, a Swedish volunteer. Olof had championed the feminist viewpoint his whole life. He was very interested in knowing more about women's conditions. I realized he was very perceptive about feminism. Olof had worked a good part of his life for the rights and development of poor people.

Meeting Olof I felt strongly inspired to take this new journey. After getting to know each other better we became close friends. He gradually understood the dream I had been nurturing in my heart for a long time. Since that time, Olof has become a staunch supporter of my work. He has given my work his best effort and extended his cordial co-operation throughout his whole life.

On the initiative of Olof I received an invitation to participate in three different SCI work camps in Scandinavia during

Foto: Maj-Lis Koivisto

summer 1986. This opportunity gave me the confidence to keep my newly-grown tree alive. Especially all the new friends from the second and third work camp in Norway and Finland inspired me to go on with my dream. I tried to materialize my dream with their financial support and by learning more from them.

I want to share with you a funny and interesting experience which can give you a little glimpse of the state of my knowledge of the development sector. In my second work camp in Norway in August 1986, I was the only participant from the third world. Like an inexperienced, poor rural woman, I was in an Alice in Wonderland-situation.

At one time my fellow campers arranged a special evening about Bangladesh for me. I was supposed to speak about Bangladesh, especially about women. To the best of my ability I tried to describe it in my broken Bengali accent.

But I faced a problem when a radio journalist asked me what type of support I needed. I was quiet for a few minutes and replied with my innocent inexperienced mind: "Perhaps some sewing machines can help my poor women to change their economic status". My voice was

transmitted by the Norwegian radio to its listeners and I was astonished to receive 18 old paddle sewing-machines during the rest of my stay.

I am sorry to say I was not able to bring the machines back with me and I returned to Bangladesh with a sad mind. Later on, at the initiative and with help from my friends from Norway and Finland, a total of 21 sewing machines were shipped to Bangladesh and reached us via the Red Crescent Society in 1987.

To receive those machines from Chittagong port without having to pay tax I had to struggle fiercely. Luckily I received help from an ex-Deputy Commissioner of Netrakona, Mr M N Nobil. When I applied to get tax-reduction for the machines, he spent his valuable time and helped me cordially. After a time we managed to receive 18 machines out of 21 from Chittagong port: three disappeared.

So, my first journey to Europe through the friendships developed in Sweden, Norway, Finland, Belgium and West Berlin gave me hope. I was able to sow the seed of my dream and to go on with my development journey.

Begum Rokeya

Linsgryta med blomkål

Det finns många sorters linser och moong lentils, eller mungbönorna, är en lätt-smält sort som kokar snabbt. Om man använder de gröna mungbönorna ska de helst blötläggas över natten först. Om man använder de delade gula behövs ingen blötläggning.

Moong dal med blomkål

4 personer
4 dl mungbönor
olja till stekning
vatten att koka linserna i
1/2 tsk gurkmeja
salt
1/4 tsk koriander
chili efter smak
1 liten blomkål
2 msk ghee eller smält smör
1 st gul lök
3 klyftor färsk vitlök
1 hel torkad chili
1 tsk hel kummin
1 msk olja
2 lagerblad
1 l vatten

Gör så här:

Stek moong linser på medelvärme så att de blir gyllenbruna. Skölj dem och koka med dubbelt så mycket vatten som linser. Sänk värmen när linserna har kokat upp och tillsätt malen gurkmeja, salt, koriander och chili. Koka på låg värme med locket på ungefär 25–30 minuter.

Vegetariskt från Bangladesh. Toppa gärna med till exempel torkad lök och servera med ris eller bröd.

Foto: Selina Parvin

Förbered under tiden blomkålen. Skär den i bitar och stek den runt om i olja några minuter. När linserna är mjuka, vispa eller mixa dem och häll sedan i 1 liter vatten och låt koka ungefär fem minuter.

Tillsätt blomkålen i dekokande linserna. Koka under lock ytterligare cirka fem min.

Hacka gul lök och vitlök. Värm ghee eller smör i en separat kastrull. Tillsätt gul lök, vitlök, 1 hel torkad chilifrukt (kan uteslutas), hel kummin och lagerblad.

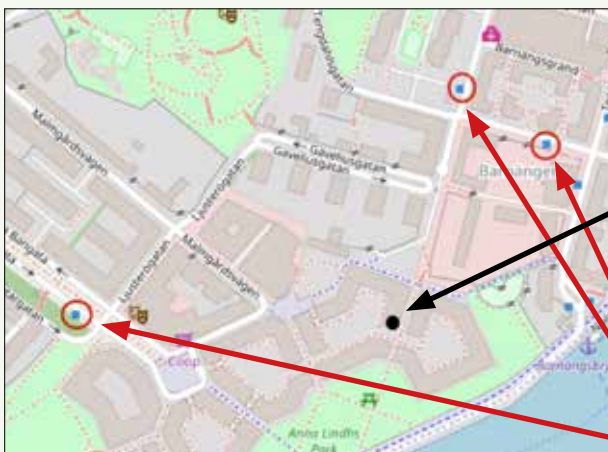
Stek tills det blir gyllenbrunt. Tillsätt sedan den stekta löken i de kokande linserna. Rör om. Stäng av spisen och

lämna kastrullen på den varma plattan fem minuter till med lock på. Smaka av med salt före servering.

Servera med ris eller bröd.

Selina Parvin
driver Food Club,
Facebookgrupp
för matbilder

© OpenStreetMaps bidragsgivare,
openstreetmap.org

Hitta till mötet

Medlemsmötet 7 oktober äger rum på Färggårdstorget 66, på Södermalm i Stockholm (svart prick på kartan). Busslinjer med andhållplatser i närheten (röda ringar):
Linje 2 Barnängen
Linje 57 och 66 Tengdahls-gatan
Linje 76 Ljusterögatan

Redaktionen

Redaktör för nyhetsbrevet är Maj-Lis Koivisto (M-LK), tel 0700-20 90 29.

Sribenter i detta nummer är Lisa Arlbrandt, Annika Gillegård, Eva Hägerstrand, Kjell Johansson, Maj-Lis Koivisto, Selina Parvin och Christina Tillö.

Tipsa gärna om vad vi ska skriva nästa gång!